

Moi pain boulanger

Jan T'Sas

'Moi pain boulanger.' Zegt dit zinnetje u nog iets? Het werd door de Brugse leraar Marc Hullebus te pas en te onpas opgevoerd in zijn alarmsignalen over de tanende kennis bij leerlingen en het volgens hem veel te grote accent dat de jongste decennia op vaardigheden werd gelegd. Volgens Hullebus was dat zinnetje de Franse versie die een leerling bakte van 'Ik ga naar de bakker', een vertaling die volgens hem nul verdient maar die naar verluidt volgens een inspecteur toch 5/10 waard was, omdat de leerling de communicatieve essentie beet had.

Jk ga niet discussiëren over de talige kwaliteit van een zinnetje als 'Moi pain boulanger'. Voor mij ligt het voor de hand dat dit geen puur Frans is, maar een soort creools. Communicatief te doen dus, want begrijpbaar (waar diende dat creools immers anders voor?), maar de Académie Française zou ik er niet meteen mee willen confronteren. Als leraar moet je bij een dergelijke opgave beslissen waar je doelen liggen en vooraf bepalen hoe je ze gaat evalueren, bij voor-

keur uitgaand van de beginsituatie (op welk niveau staan mijn leerlingen?). Hoe je daar met andere woorden mee omgaat, is heel klas- en leraargebonden, daar wil ik hier niet in tussenkomen.

De kennis-vaardighedendiscussie is intussen wat geluwd. De leraren met wie ik er sindsdien over sprak, nuanceren allemaal de beweringen van de O-zonbeweging die Marc Hullebus samen met o.a. expeditoog Raf Feys mee heeft opgericht om 'het tij te keren'. Het congres dat de

beweging organiseerde toen de discussie in de media nog volop nazinderde, lokte amper honderd belangstellenden (waarvan tien procent sprekers), en enkel in de reactionaire *Onderwijskrant* fulmineren Feys & co. nog geregeld over de desastreuze afgrondkoers die het Vlaamse onderwijs onder dwang van het huidige beleid en de moderne didactiek zou varen. Weinigen die dat doemdenken overigens ernstig nemen. Het O-zonmanifest inspireerde wel het Vlaams Belang om meteen zes parlementaire vragen te stellen. Of een dergelijke

extreemrechtse oprisping de bedoeling was van het manifest, weet ik niet.

Weinigen die dat doemdenken ernstig nemen.

Er moet opnieuw veel meer aandacht uitgaan naar basiskennis, in dit geval naar grammatica- en woordenschat-onderwijs. Dat pleidooi kwam anderhalf jaar geleden luidkeels uit de O-zonmonden. *Back to the old days*, op zijn minst gedeeltelijk toch. Ik moest er spontaan aan denken toen in maart de resultaten van de peilingproeven voor de eindtermen Frans (eerste graad secundair onderwijs) werden gepubliceerd. Die resultaten zijn niet al te best. Voor begrijpend lezen en schrijven gaat het nog min of meer, maar voor luisteren mogen we gerust van een debacle spreken.

Wat er mis is met Frans? Het vak is al lang niet meer hip of cool, als het dat al ooit geweest is. De Franse taal heeft qua belang en aanwezigheid in onze samenleving veel pluimen moeten laten aan het Engels. Voor veel leerlingen (buiten Brussel en omgeving) is het Frans vandaag de dag bijna even vreemd als het Pools of het Grieks. En aangezien de samenleving dagelijks door de schoolpoorten stroomt, zit ook het onderwijs ermee. De resultaten voor het

schoolvak Frans leggen bloot dat motivatie en relevantie van leerstof voor leerlingen met de jaren steeds belangrijker zijn geworden. Doordat scholen al lang niet meer de enige kennisbron zijn, zijn leerlingen kritischer geworden bij het leren: het moet boeien en het moet nuttig en/of relevant zijn. Ook de wetenschapsvakken mogen dat tegenwoordig ondervinden, de belangstelling daarvoor is alarmerend laag geworden.

Dat leerstof moet boeien en relevant moet zijn, kan je als leraar onprettig vinden, maar je hebt geen keuze: je kan er maar beter mee omgaan. Ik ondervond het in de jaren tachtig en negentig als leraar Nederlands, heb mijn onderwijsstijl daarop afgestemd en merkte dat dit werkte. Veel collega's deden hetzelfde. De nieuwe, communicatieve accenten in het leerplan dwongen je er op de duur ook toe, maar meer dan dwang vond ik ze een stimulans. In de vroege jaren negentig ontstonden dan ook tal van initiatieven (nascholing, lesmateriaal, referentiekaders...) om bijvoorbeeld op een effectieve manier vaardigheden te integreren in de les.

Ik stel me nu hardop de vraag of dit alles voor elk vak is gebeurd. Onderzoek heeft al eerder uitgewezen dat leraren wetenschappen qua onderwijsstijl en -vernieuwing heel anders denken en handelen dan bijvoorbeeld taalleraren. Maar uitgerekend in de lessen Frans blijkt nu dat veel leraren om wat voor redenen dan ook niet 'met hun tijd zijn meegegaan'. Want wat zeggen verdere analyses van de eindtermenpeiling? Dat veel lessen Frans nog altijd gegeven worden zoals veertig jaar

Dat leerstof moet boeien en relevant moet zijn, kan je als leraar onprettig vinden, maar je hebt geen keuze: je kan er maar beter mee omgaan.

geleden: veel woordenschat, veel grammatica. Aan de vier vaardigheden wordt in verhouding minder aandacht besteed, aan luisteren nog het minst van al, en slechts weinig leraren spreken nog uitsluitend Frans tijdens de les.

Heel wat leraren lager onderwijs van vandaag voelen zich niet erg veilig meer in het Frans, en blijken het ook niet altijd zo goed te beheersen. Daardoor wordt er al in de allereerste Franse lessen relatief weinig Frans en veel Nederlands gesproken. De leerlingen hebben dus al in de lagere school niet genoeg oefening hebben gehad in Frans spreken, en nog minder in luisteren! Erg jammer, als je weet dat leerlingen volgens het peilingsonderzoek hogere scores halen als hun leraar wel Frans spreekt in de klas. Tussen haakjes: in de pelling van de eindtermen Nederlands in het basisonderwijs komt luisteren er niet zo goed uit voor anderstalige leerlingen. Leraren besteden ook daar heel weinig tijd aan luisteroefeningen. Zowel voor taal als voor alle andere leergebieden zijn anders-talige leerlingen hiervan de pineut.

Meer woordenschat, meer grammatica ... Is dat nu waar we terug naartoe moeten? Wat een onzin. We zijn er voor Frans blijkbaar nooit ver van weg geweest. Net zoals veertig of twintig jaar geleden heeft het onderwijs Frans niet tot veel taalvaardigheid geleid, en ook niet tot liefde voor de Franse taal. En waar de leerling van veertig jaar geleden communicatief weinig effectief en weinig relevant taalonderwijs nog pikte, pikt hij het vandaag niet meer. Het probleem van het taalonderwijs, misschien nog het sterkst bij Frans, is het feit is dat er nog te veel aan kennis en te weinig aan vaardigheden wordt gedaan, en niet omgekeerd. Het resultaat van dit alles? 'Moi pain boulanger.' En intussen horen leerlingen steeds liever 'Adieu la France' dan 'Bonjour la France'.

Het probleem van het taalonderwijs is het feit is dat er nog te veel aan kennis en te weinig aan vaardigheden wordt gedaan, en niet omgekeerd.

Jan T'Sas
jan.tsas@skynet.be